

CHEMIE OVZDUŠÍ

Přednáška č. 8

Organizace studia

- Přednášející: Ing. Marek Staf, Ph.D., tel.: 220 444 458
e-mail: marek.staf@vscht.cz
web: <http://web.vscht.cz/~stafm/>
budova A, ústav 216, č. dveří 162
e-learning:
<https://e-learning.vscht.cz/course/view.php?id=105>
- Rozsah předmětu: zimní semestr
14 přednášek, 14 týdnů, 2 hodiny/týden
- Klasifikace: zkouška - ústní zkouška
- Poznámka: na předmět „Chemie ovzduší“ volně navazuje
„Technologie ochrany ovzduší“ ⇒ prolínání obsahu
cca 10 %

Osnova přednášky 8

Reakce vybraných polutantů a významných složek atmosféry – látky kysele reagující

- Rozdělení polutantů dle různých kritérií
- Nejdůležitější kysele reagující látky v ovzduší
- Oxidy síry: původ, historický vývoj emisí, účinky na zdraví a životní prostředí
- Kyselá depozice, acidifikace a eutrofizace povrchových vod
- Oxidy dusíku: původ, historický vývoj emisí, účinky na zdraví a životní prostředí
- Základní atmosférické reakce oxidů dusíku

Rozdělení polutantů

- Polutanty lze dělit do následujících základních skupin:

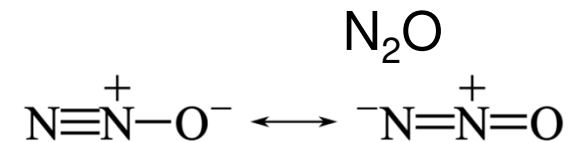
- Látky reagující kyselou - snižující pH atmosféry a následně půdy a vody;
- Látky toxické - chemicky, fyzikálně nebo radioaktivitou poškozující zdraví rostlin a živočichů;
- Látky poškozující O₃ - rozkládající stratosférickou ozonovou vrstvu;
- Skleníkové plyny - látky měnící bilanci absorpce a vyzařování tepla z atmosféry
- Prekurzory - látky, ve výchozí podobě bez nebezpečných vlastností, ale podléhající přeměnám na výše uvedené nebo umožňující jiným látkám se nebezpečně transformovat

Látky reagující kyselě

- Hlavní kyselě reagující látky:

- Oxidy dusíku (NO_x)

Oxid dusný (azoxid) Nitrous oxide

Oxid dusnatý

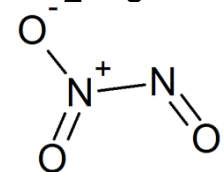
Nitric oxide (nitrogen monoxide)

NO

Oxid dusitý

Dinitrogen trioxide

N₂O₃

Oxid dusičitý

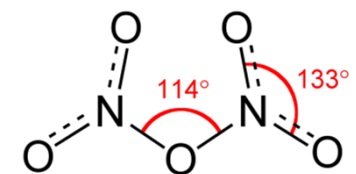
Nitrogen dioxide

NO₂

Oxid dusičný

Dinitrogen pentoxide

N₂O₅

Pozn. 1: Oxid dusitý vzniká pouze při nízkých teplotách (< 21 °C), a to vratnou reakcí $\text{NO} + \text{NO}_2 \leftrightarrow \text{N}_2\text{O}_3$.

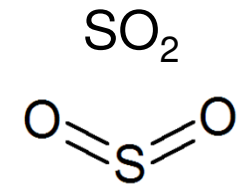
Pozn. 2: Oxid dusičný je krystalická látka, sublimující při $t > 30$ °C.

Látky reagující kyselě

- Hlavní kyselě reagující látky:

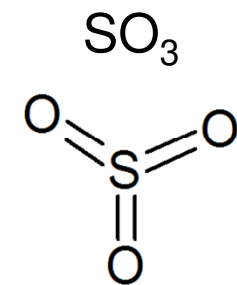
- Oxidy síry (SO_x)
Oxid siřičitý

Sulfur dioxide

- Oxid sírový

Sulfur trioxide

Původ emisí oxidů síry

- Přírodní emise:

- Sopečné plyny

- Ve formě kyseliny siřičité v minerálních pramenech – uvolňování par

- Antropogenní emise:

- Spalovací procesy

- Především energetika (spalování uhlí, méně pak ropy);

- Ostatní procesy

- Petrochemický průmysl (rafinérie ropy);

- Metalurgie (tavení a spékání rud, např. výroba mědi);

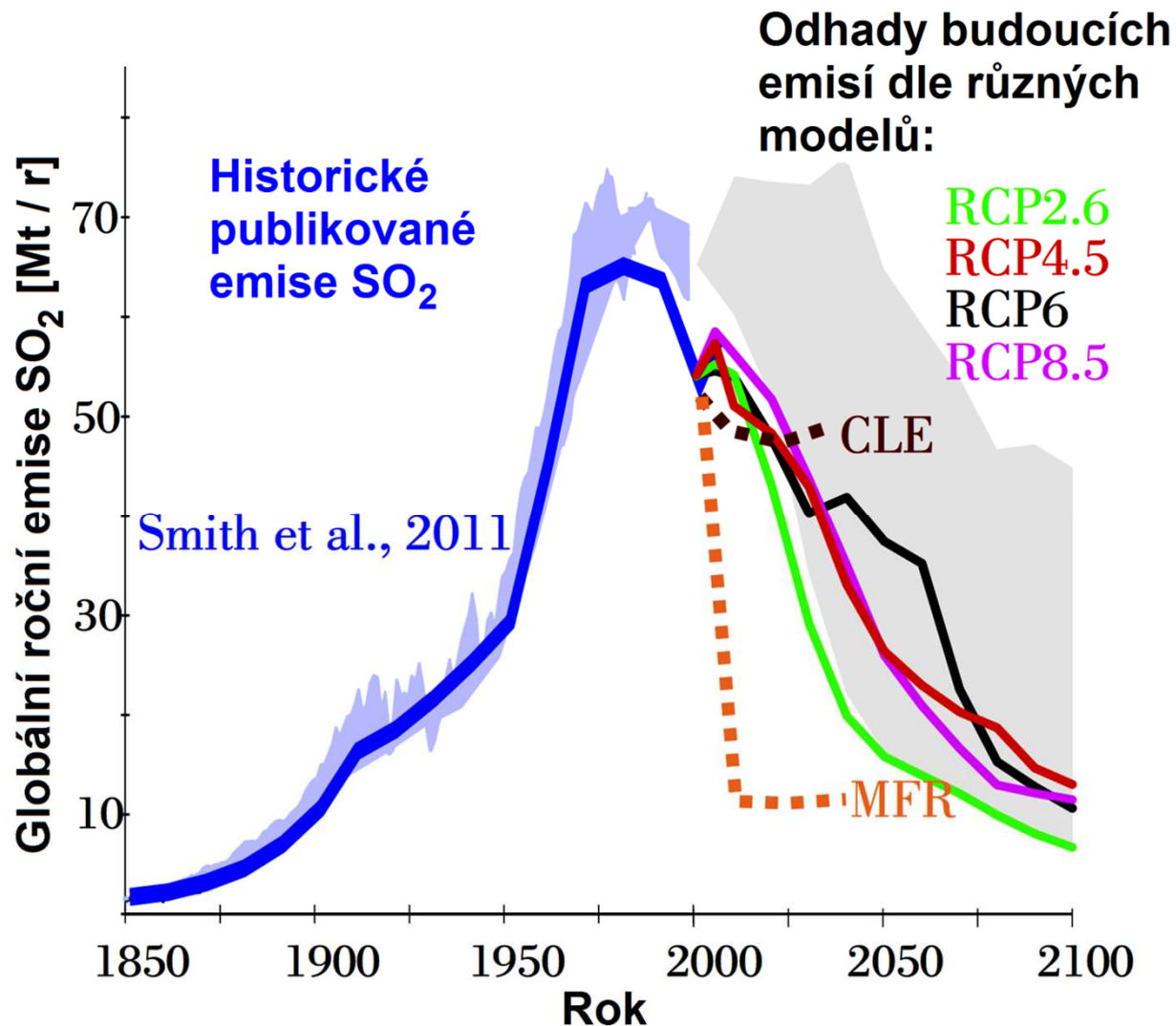
- Chemický průmysl;

- Doprava (spalování vysokosirných kapalných paliv v lokomotivách, velkých lodích apod.)

Původ emisí oxidů síry

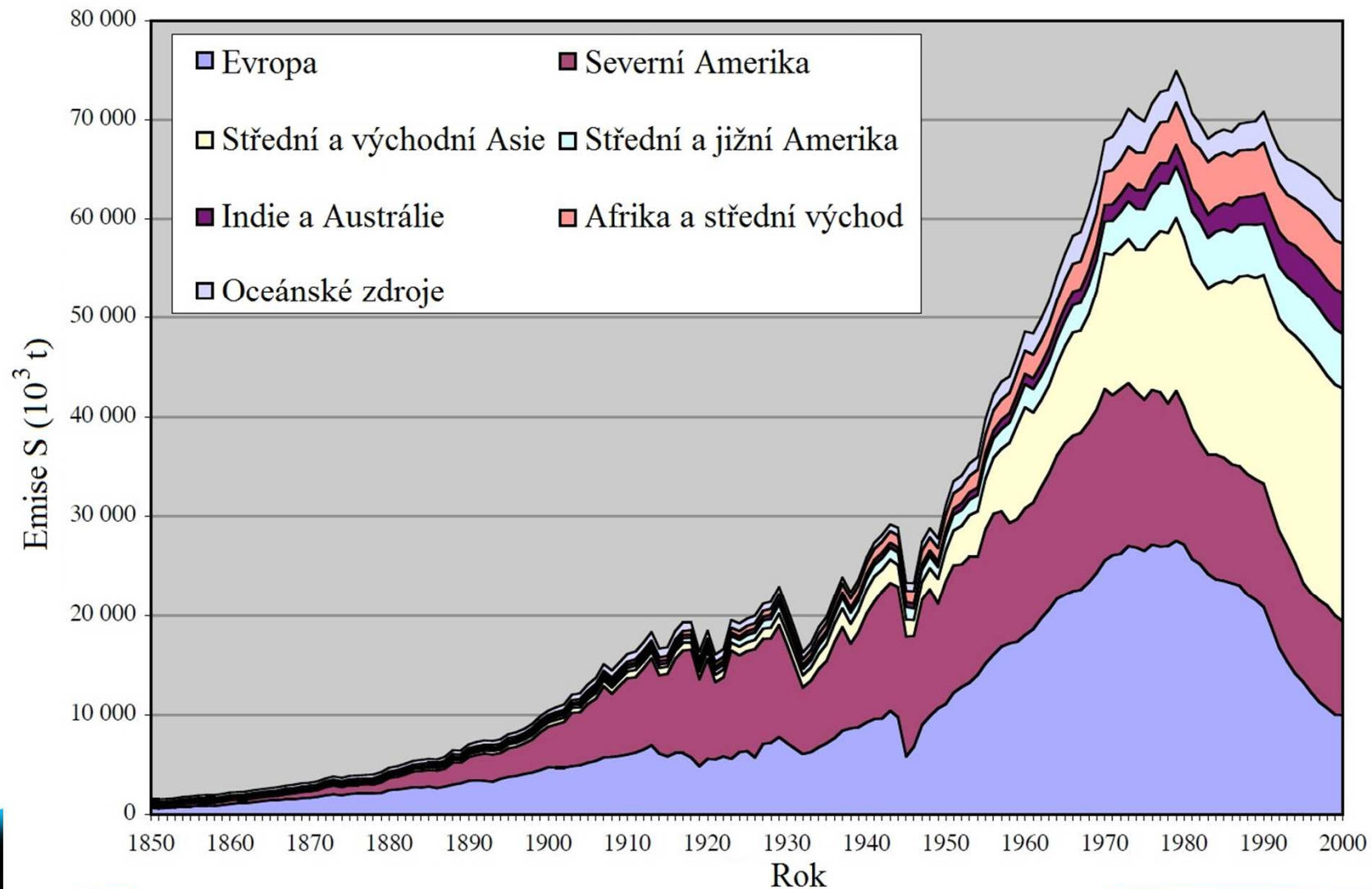
- Předpokládaný vývoj emisí SO_2 – dle různých modelů (Zdroj: Cofala et al., 2007)

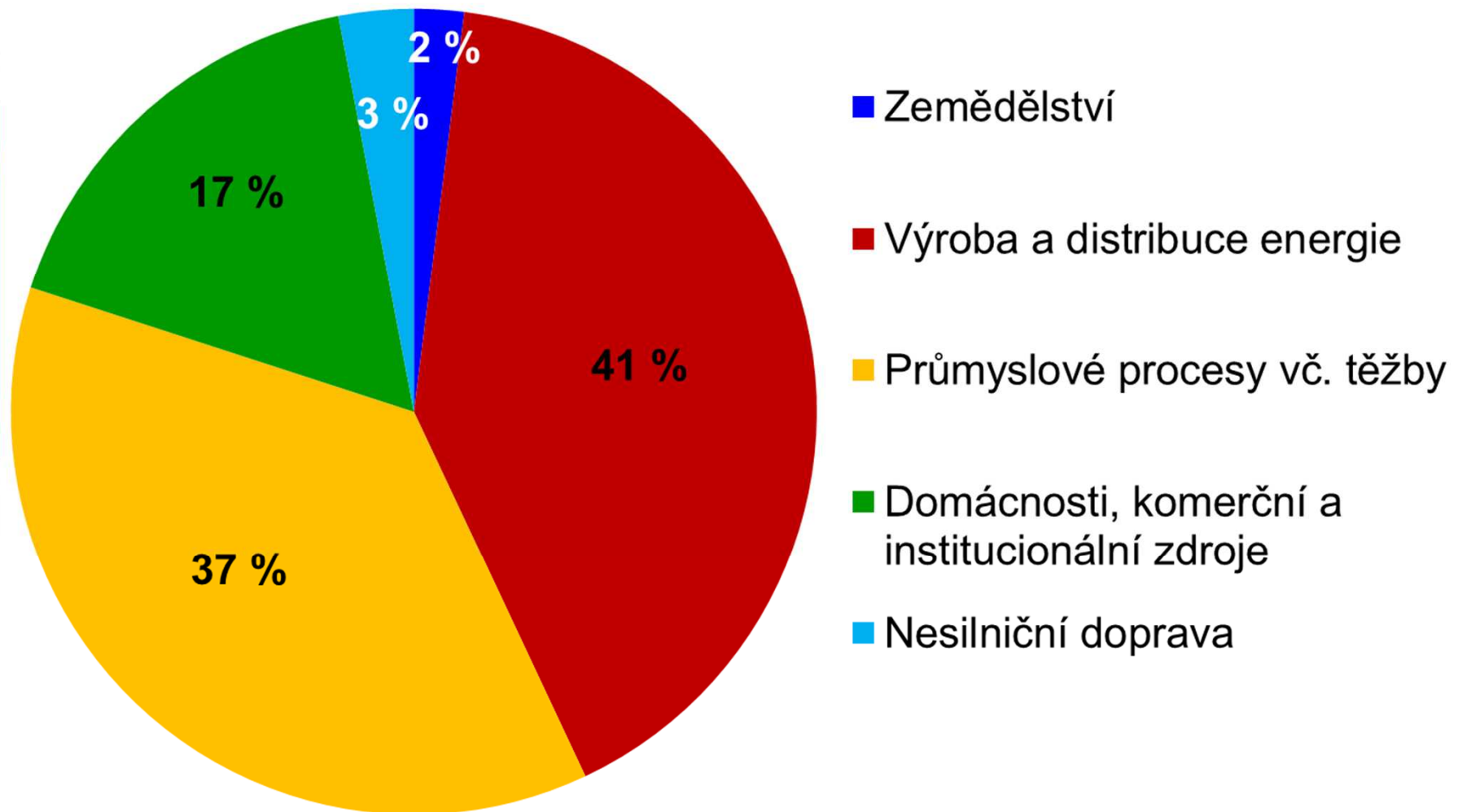
Původ emisí oxidů síry

- Časový vývoj emisí oxidů síry v přepočtu na S (Zdroj: Pacific Northwest National Laboratory)

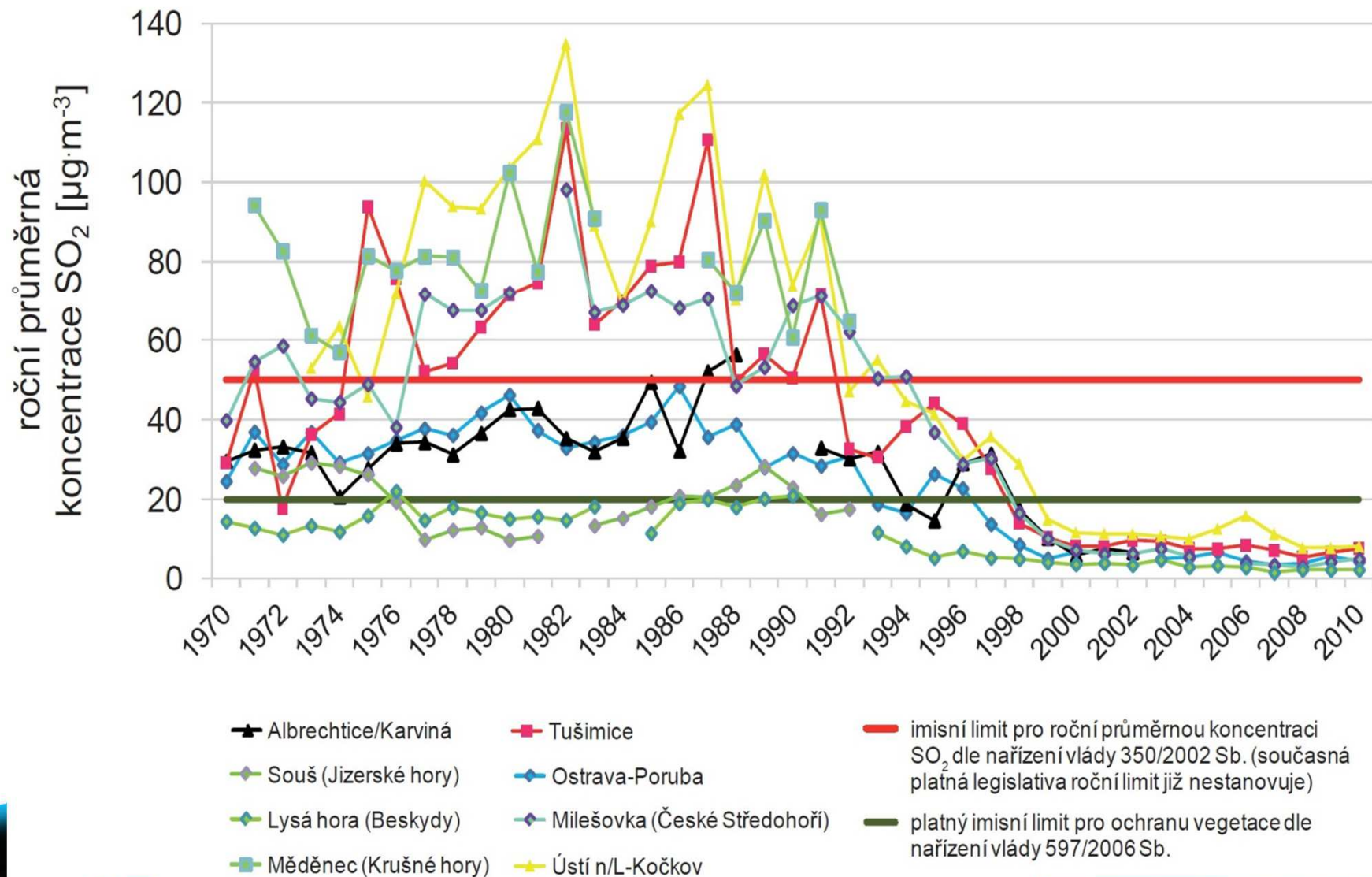
Původ emisí oxidů síry

- **Distribuce zdrojů v EU v r. 2020** (Zdroj: www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2022/sources-and-emissions-of-air)

Původ emisí oxidů síry

- Imise SO₂ v ČR v období 1971 – 2011 (Zdroj: ČHMÚ Praha, <http://portal.chmi.cz>)

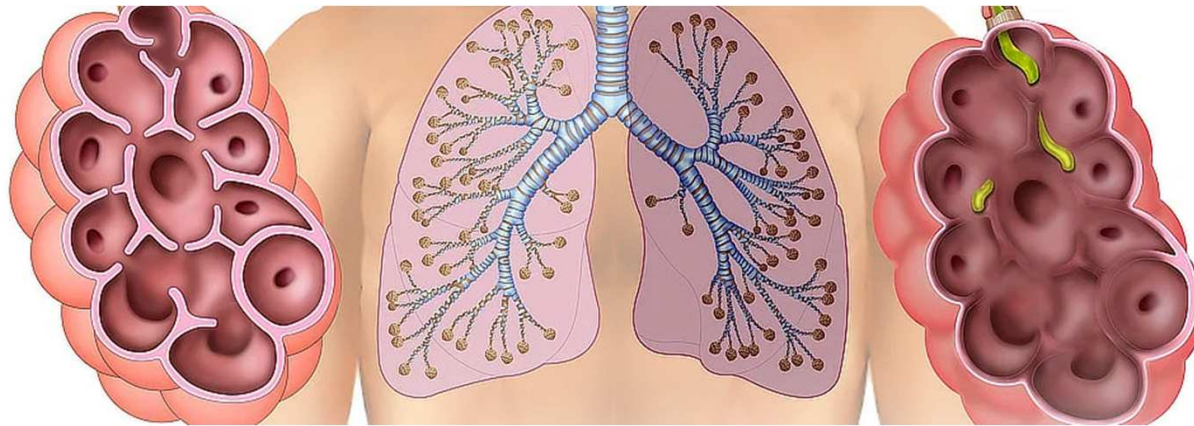
Účinky oxidů síry

- **Onemocnění v důsledku expozice** (Zdroj: WHO)
  - Krátkodobá expozice imisemi SO₂, v délce trvání 5 minut až 24 hodin, má negativní vliv na dýchací ústrojí. Akutní následky expozice jsou: bronchokonstrikce (zúžení průdušek), přecházející v astma.
  - Postiženi jsou zejm. diagnostikovaní astmatici, především při zvýšené fyzické zátěži, vyžadující zvýšenou plicní ventilaci.
  - Rizikové skupiny obyvatelstva: děti, staré osoby, těhotné ženy, osoby s chronickým onemocněním dýchacího ústrojí (astma, chronická obstrukční choroba plic) a oběhového ústrojí a také lidé jinak oslabení (kombinace stresu, kouření, oslabená imunita atd.);
  - Studie ukázaly spojení mezi krátkodobou expozicí a zvýšením počtu infekčních respiračních onemocnění, zejm. u rizikových skupin (viz výše).
  - Účinky chronické a opakované expozice: rozedma plic (emphysema pulmonum), poruchy krevetvorby, poškození srdce.

Chronická expozice oxidu síry

- **Rozdíl: astma x emphysema** (Source: WHO)
  - Emphysema = destrukce přepážek mezi plicními sklípky (viditelný symptom: zvětšený objem hrudníku).

- Astma = permanentní zúžení průdušek

Účinky oxidů síry

- **Poškození vegetace** (Zdroj: Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.)
  - Degradace pletiv vlivem rozkladu chlorofylu;
  - Tvorba zředěné kyseliny sírové reakcí s vodním aerosolem;
  - Kritické koncentrace SO₂, nad nimiž se poškodí rostlinstvo:

Typ vegetace	Kritická koncentrace	Časové období
Lišejníky	10 µg/m ³	Roční průměr
Lesní ekosystém*	20 µg/m ³	Roční průměr a měsíce říjen - březen
Přirozená vegetace	20 µg/m ³	Roční průměr a měsíce říjen - březen
Polní kultury (obilí)	30 µg/m ³	Roční průměr a měsíce říjen - březen

* více senzitivní
jehličnaté porosty

Účinky oxidů síry

- **Poškození vegetace** (Zdroj: Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.)

Účinky kyselá depozice

- Kyselá depozice = mokrá depozice + suchá depozice (plyny + aerosol)
- Přímé účinky
  - Reakce s chlorofylem $\Rightarrow$ Narušení fotosyntézy $\Rightarrow$ Defoliace
- Nepřímé účinky
  - Reakce zejm. SO_2 s H_2O a reakce SO_3 s H_2O za vzniku kyselých dešťů $\Rightarrow$ okyselení půd, vodních zdrojů, narušování stavebních materiálů (mramor, vápenec);
- Kyselá dešť = mokrá depozice po rozpuštění kyselých plynů ve vodě
  - Poprvé objeveny r. 1853 a pojmenovány r. 1872;
  - Obecně srážky o $\text{pH} < 5,6$
  - Tvořeny převážně kyselinami z SO_x a NO_x , v malé míře i HCl ;
  - Hlavní negativní působení na jehličnaté stromy;
  - Účinek slabší na jižní polokouli.

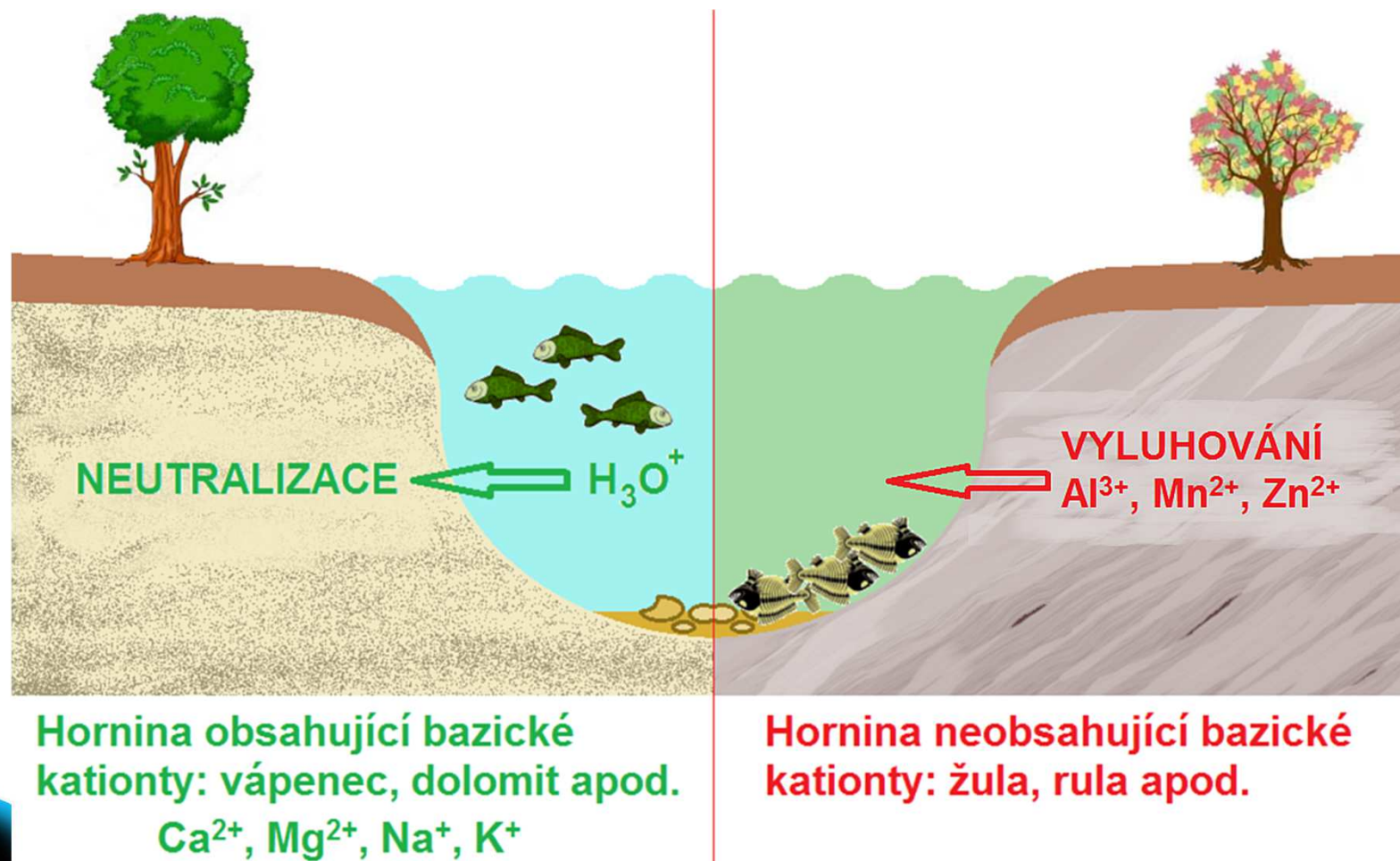
Účinky kyselá depozice

■ Acidifikace vody

- Snížení pH vody v důsledku kyselá depozice a následné negativní procesy poškozující daný biotop;
- Stupeň acidifikace dán množstvím depozice, geologickou stavbou okolních hornin a vlastnostmi půd, zejm. obsahem bazických kationtů (Ca^{2+} , Mg^{2+} , Na^+ , K^+)
- Čím větší obsah bazických kationtů, tím větší odolnost lokality proti acidifikaci $\Rightarrow$ neutralizace kyselá depozice;
- Podloží tvořené rulami a žulami $\Rightarrow$ malá rezistence vůči acidifikaci
- Rozloha území náchylného k acidifikaci větší, než se předpokládalo v 90. letech, nyní rozsah: USA, Kanada, většina Evropy, rozsáhlé části Asie, Afriky a Jižní Ameriky, tvořené prekambričovými a kambričovými horninami s limitovanou kapacitou záchytu SO_4^{2-} a NO_3^- ;
- Senzitivní povodí: neúplná neutralizace s následným transportem Al^{3+} , Mn^{2+} , Zn^{2+} apod. z půdy do povrchové vody.

Účinky kyselé depozice

- Acidifikace vody
  - Čím větší obsah bazických kationtů, tím větší odolnost lokality proti acidifikaci $\Rightarrow$ neutralizace kyselé depozice.

Hornina obsahující bazické kationty: vápenec, dolomit apod.
 Ca^{2+} , Mg^{2+} , Na^+ , K^+

Hornina neobsahující bazické kationty: žula, rula apod.

Účinky kyselé depozice

■ Acidifikace vody

– Destrukce ekosystému v důsledku:

- Snížení pH;
- Vyluhování toxických kovů (normálně fixovaných v horninách):
Al, Cd, Pb, Cu;

– Úhyn vodních organismů ⇒ snížení biodiverzity;

– Dominance acidofilních druhů (např. v mokřadech rašeliníky)

– Narušení trofního stupně ⇒ odplavení živin z vody a půdy;

– Vizuálně acidifikované vody vypadají čisté, průzračné ⇒ v důsledku úbytku saprofytických mikroorganismů se rostlinná hmota nerozkládá, ale pouze kumuluje na dně.

Kyselá depozice – nezaměnit pojmy!

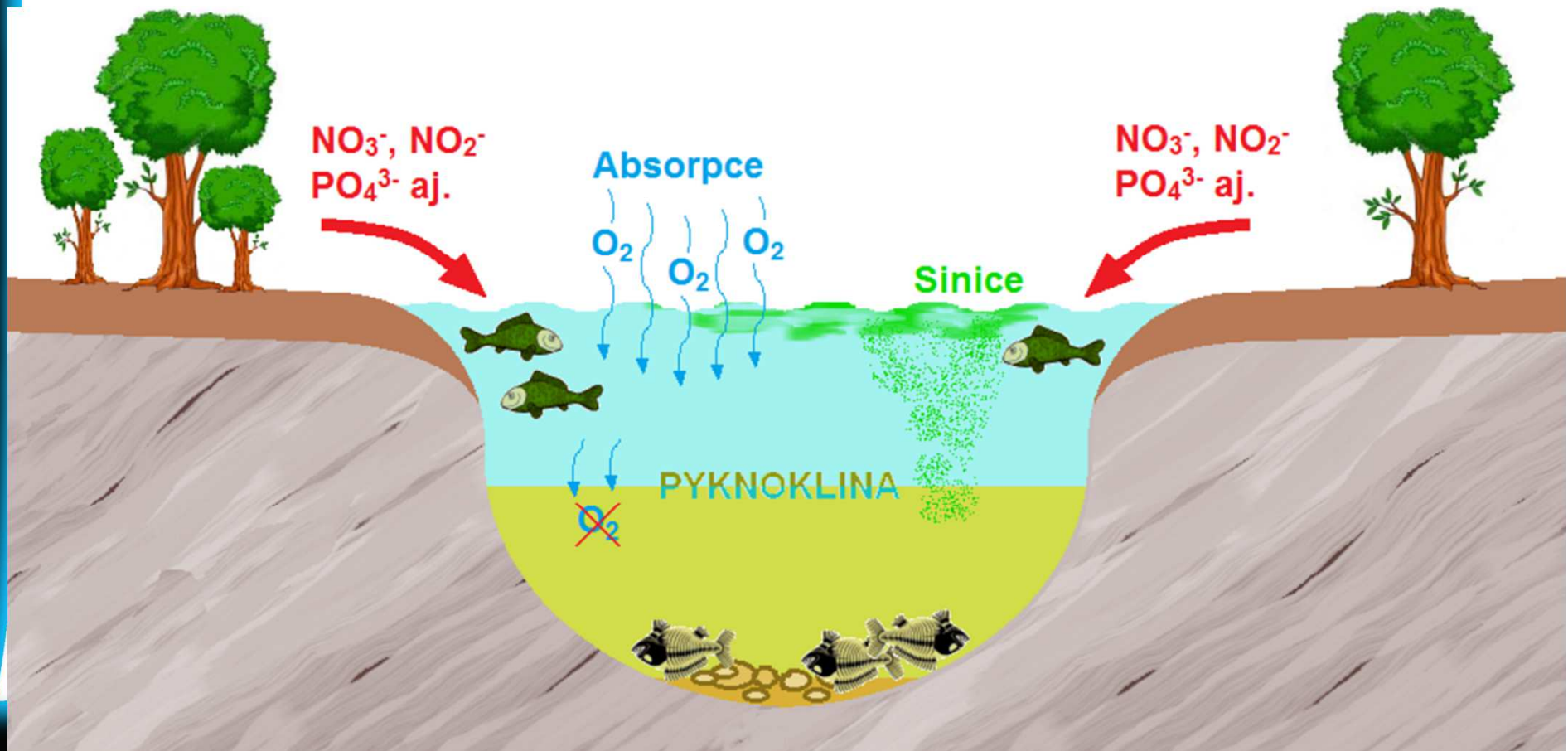
- Eutrofizace vody – pozor často se zaměňuje s acidifikací!
  - Proces obohacování vod o živiny, zejména N a P;
    - Přírozená eutrofizace = výplach těchto živin z půdy a rozklad mrtvých organismů;
    - Nepřírozená, nadměrná eutrofizace v důsledku lidské činnosti;
  - Dusíkaté látky (zejm. NO_3^- , NO_2^-) a fosfáty (PO_4^{3-} , HPO_4^{2-} , H_2PO_4^- , $\text{P}_2\text{O}_7^{4-}$) způsobují nepřirozenou eutrofizaci, původ: hnojiva + některé prací prostředky obsažené v odpadních vodách;
  - Důsledky eutrofizace:
    1. fáze přemnožení planktonu a sinic (vodní květ)
    2. fáze masové odumření výše uvedených
    3. fáze pokles O_2 ve vodě, zejm. u dna kde probíhá tlení
    4. fáze vymírání ryb a dalších organismů
    5. fáze vymření zejm. populace u dna, odděleného pyknoklinou – vrstvou oddělující vodu s různou hustotou a blokující výměnu O_2 .

Dusík a fosfor ve vodě - eutrofizace

- **Zásadní rozdíl mezi acidifikací a eutrofizací!**
  - Eutrofizace = nadměrné obohacování vody živinami, zejm. N a P
  - V terminální fázi rozvrstvení vody dle hustoty tzv. pyknoklinou

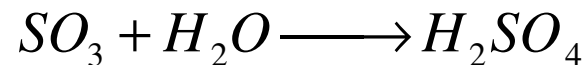
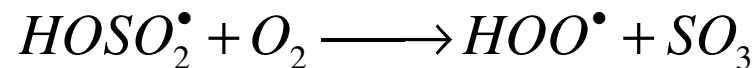
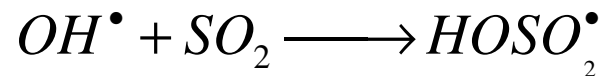

Reakce oxidů síry

- Oxidy síry převážně antropogenní, síra v redukované formě – převážně biogenní
- Biogenní formy síry emitované do ovzduší (zejména)
  - Sirouhlík   Carbon disulfide   CS₂
  - Sulfan   Hydrogen sulfide   H₂S
  - Karbonylsulfid   Carbonyl sulfide   COS
  - Dimethylsulfid   Dimethyl sulfide   (CH₃)₂S
  - Dimethyldisulfid   Dimethyl disulfide   CH₃-S-S-CH₃
- Reakce redukováných forem síry
  - První fáze reakce s OH• , další sled reakcí není přesně zmapován, ale vede k oxidaci na SO₂
  - SO₂ je buď velmi pomalu oxidován: 2SO₂ + O₂ → 2SO₃
  - Nebo reaguje opět s hydroxylovým radikálem, posléze až na H₂SO₄
Mechanismus viz dále.

Reakce oxidů síry

- Oxidace SO_2 hydroxylovým radikálem – nejčastější oxidace síry v atmosféře

- Možnost excitace UV zářením

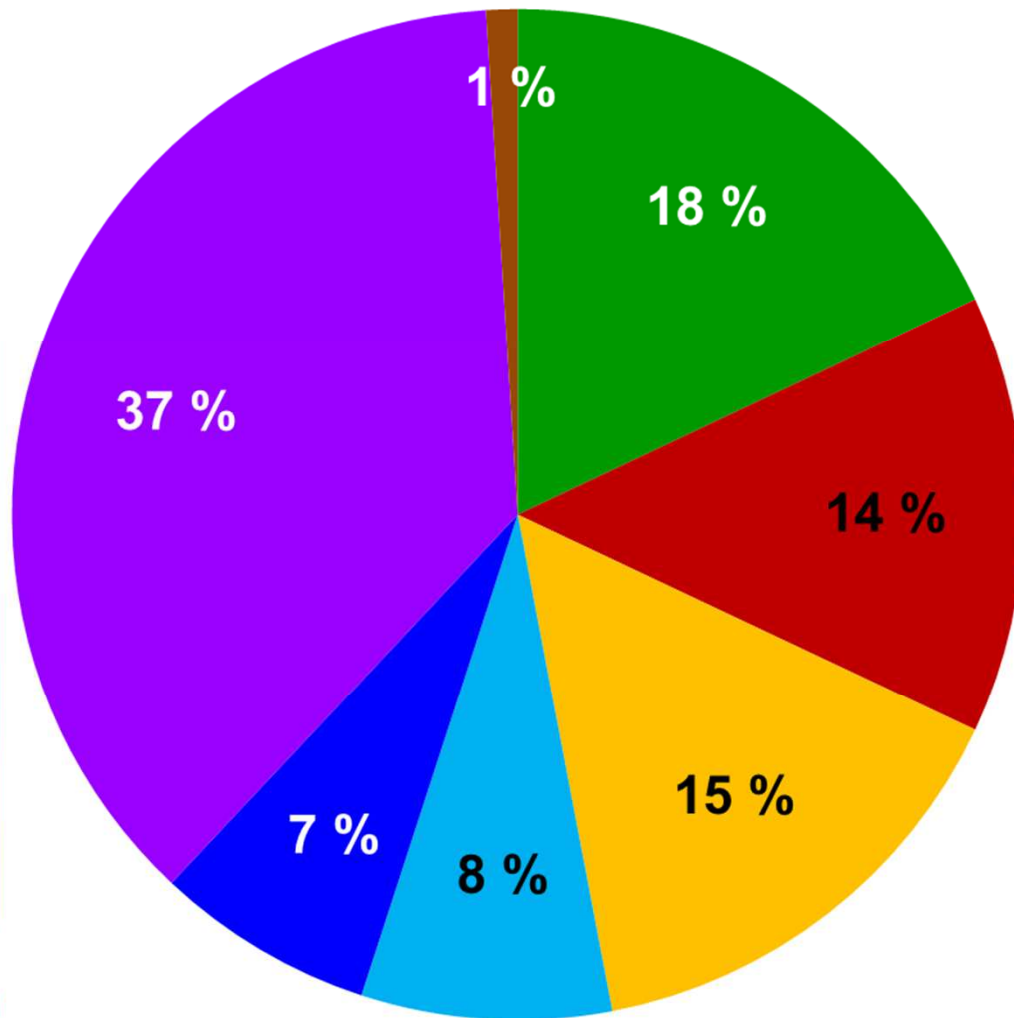
- SO_2 je v dolní troposféře pouze excitován, neprobíhá fotodisociace;
- SO_2^* se zbavuje energie předáním inertním látkám $\Rightarrow$ proto SO_2 nepodléhá fotooxidaci.

Původ emisí oxidů dusíku

- **Původ emisí NO_x v Evropě** (Zdroj: EEA)
- **Hlavní zdroje emisí**
  - Pozemní doprava
  - Energetika;
- **Časový vývoj emisí**
  - V letech 1990 – 2011 pokles emisí NO_x o 44 %;
  - Převažující zdroj emisí v celém období silniční doprava;
  - Největší redukce (1990 – 2011) v oblasti silniční dopravy o 48 % (rychlost poklesu v průměru 3 % ročně);
  - Pozor: koncentrace v městském ovzduší klesaly méně, než ukazuje vývoj emisí ve členských státech (tj. reálné emise jsou vyšší);
  - V energetice pokles v důsledku zavádění nízkoemisních hořáků, skrubrů, SCR, SNCR a částečný přechod z uhlí na plyn;

Původ emisí oxidů dusíku

- **Distribuce zdrojů v EU v r. 2020** (Zdroj: www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2022/sources-and-emissions-of-air)

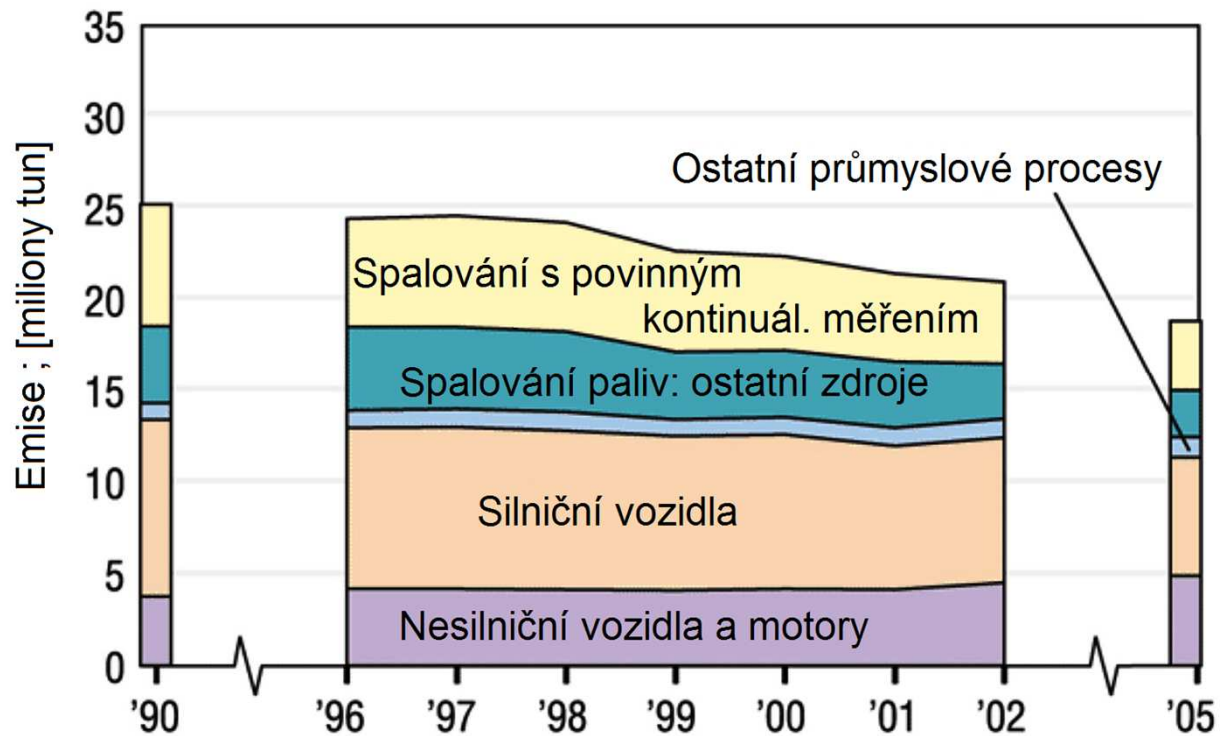
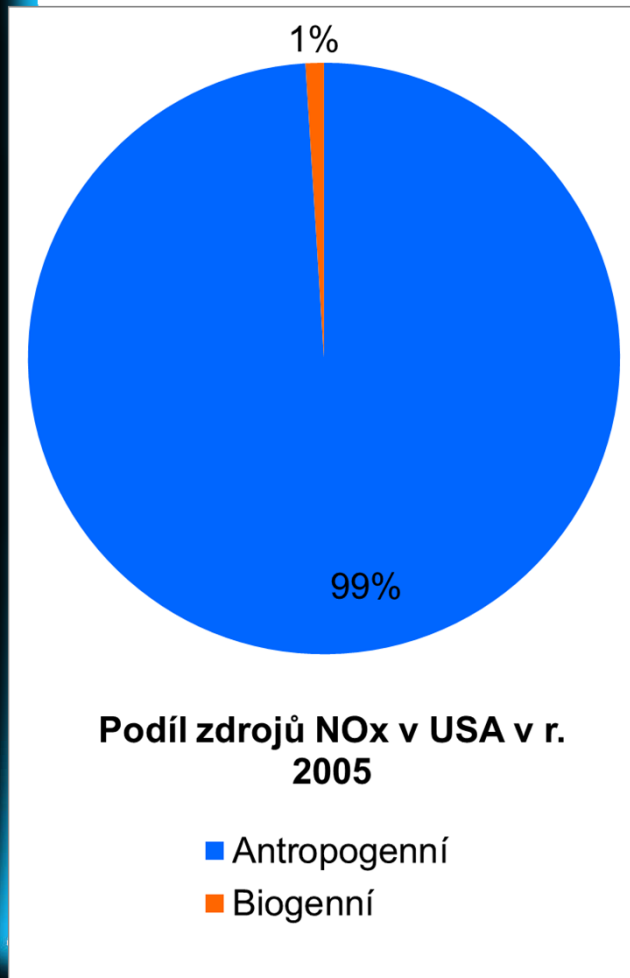

- Zemědělství
- Výroba a distribuce energie
- Průmyslové procesy vč. těžby
- Domácnosti, komerční a institucionální zdroje
- Nesilniční doprava
- Silniční doprava
- Odpady

Původ emisí oxidů dusíku

- **Distribuce zdrojů v USA** (Zdroj: EPA)

Původ emisí oxidů dusíku

- **Hlavní rizika emisí NO_x z pohledu EU** (Zdroj: EEA)
  - NO_x přispívá ke kyselé depozici a eutrofizaci půdy a vody, přispívá k formaci sekundárních aerosolů TZL a troposférického ozonu;
  - Následné dopady na vodní ekosystémy v řekách a jezerech, poškození lesních porostů, polních plodin a vegetace obecně.
  - Eutrofizace významně snižuje kvalitu vody s následným snížením biodiverzity (vč. změny zastoupení biologických druhů);
  - Lidské zdraví: vyšší koncentrace způsobují kašel, pálení, suchost sliznic až dušnost, záněty dýchacích cest, chronická expozice zvyšuje citlivost na respirační infekce;
  - Vysoké koncentrace NO₂ způsobují až smrtelný edém plic s latencí až 72 hodin. N₂O snižuje konc. hemoglobinu v krvi.
  - Alterace plicních funkcí (změna vlastností) v důsledku expozice NO₂ u zdravých jedinců > 4 mg/m³, u astmatiků ≥ 0,2 mg/m³, u dětí s prvními příznaky již v rozsahu 0,09 – 0,5 mg/m³.

Původ emisí oxidů dusíku

■ Rozsah pojmu NO_x

- Obecně míněn oxid dusnatý NO a dusičitý NO_2 ;
- Ve směsi významný ještě azoxid N_2O , jako skleníkový plyn, méně významné pak N_2O_3 a N_2O_5 ;
- V praxi se suma přepočítává na NO_2 ;
- Vznik zejména v energetických procesech (spalování), při výrobě kyseliny dusičné a při spalování nafty v dieselových motorech;
- Při spalování převažuje formace NO (90 – 99 %), na druhém místě pak NO_2 (u kapalných paliv 1 – 10 % sumy, u tuhých paliv 1 – 5 % sumy).
- Sekundárně se v kouřové vlečce dle podmínek oxiduje část NO na NO_2
- Při kondenzaci vodní páry vzniká z NO_2 směs kyselin HNO_3 a HNO_2 představující následnou kyselou depozici do ekosystému.

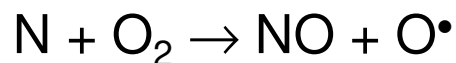
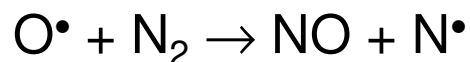
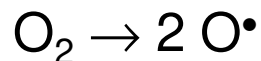
Původ emisí oxidů dusíku

- **Základní mechanismy vzniku NO_x**
  - Generování NO_x je s výjimkou některých chemických výrob podmíněno vysokou teplotou;
  - Při spalování 3 mechanismy vzniku NO_x:
    - Vysokoteplotní NO_x
    - Palivové NO_x
    - Promptní NO_x
  - Z chemických výrob největší podíl reprezentuje výroba kyseliny dusičné ⇒ viz N₂O v přednášce o GHGs;

Původ emisí oxidů dusíku

■ Vysokoteplotní mechanismus

- Oxidace vzdušného N_2 za vysoké teploty (především při spalovacích procesech);
- Rychlost reakce závisí na teplotě, koncentraci dusíku, koncentraci kyslíku a době zdržení;
- Podmínkou je dosažení teploty disociace O_2 na $2O^\bullet$;
- Ke zlomu v rychlosti tvorby dochází při dosažení cca $1200\text{ }^\circ\text{C}$;
- Mechanismus oxidace je radikálový a liší se dle konkrétních podmínek;
- Příklad: spalování uhlí v přebytku vzduchu:

Původ emisí oxidů dusíku

■ Vysokoteplotní mechanismus

- Pro stanovení relativní koncentrace oxidu dusnatého při vysokoteplotním mechanismu navrhl Zeldovič vztah:

$$[NO] = k_1 \cdot t \cdot e^{\frac{-k_2}{T}} \cdot [N_2] \cdot \sqrt{[O_2]}$$

- Ve vztahu je:

k_1 konstanta charakterizující systém [s^{-1}]

k_2 konstanta charakterizující systém [K]

T termodynamická teplota [K]

t doba zdržení [s]

- Z uvedeného plynou možnosti omezení tvorby NO:

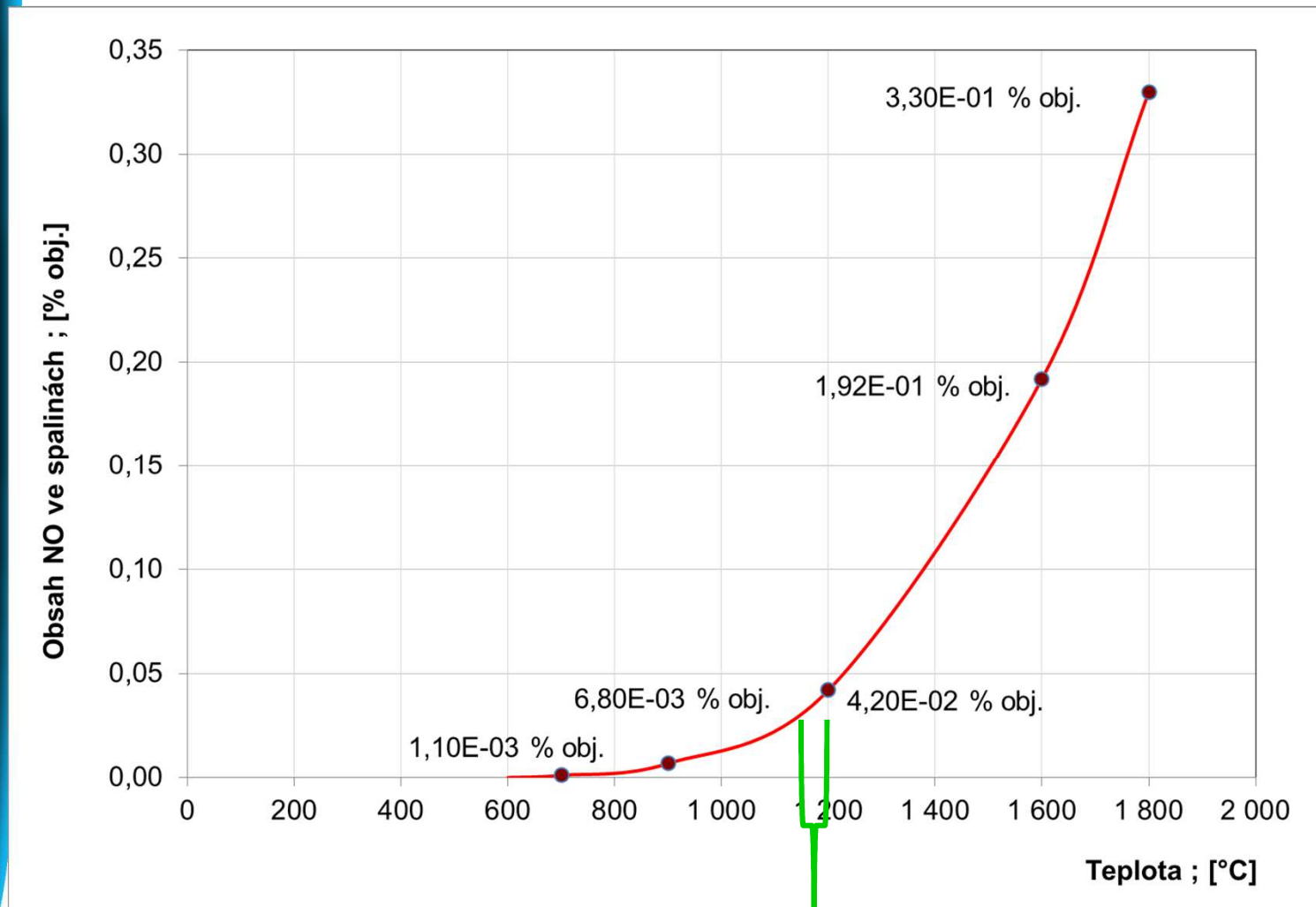
Snížení koncentrace kyslíku (zejm. v pásmu vysoké teploty)

Snížení doby zdržení

Snížení spalovací teploty

Původ emisí oxidů dusíku

- Závislost tvorby NO na teplotě (příklad spalování uhlí)

1150 – 1200 °C = mez výrazného uplatnění vysokoteplotního mechanismu

Původ emisí oxidů dusíku

■ Palivové oxidy dusíku

- Vznik z dusíku vázaného v palivu;
- Reakce vyžadují vysoké teploty;
- Reakce se účastní jen organicky vázaný dusík;
- Mechanismus spočívá v několika dílčích dějích:
  1. Složitější sloučeniny se rozloží na nízkomolekulární (aminy a nitrily), reakce se dále účastní částice – N–H, N–C a –C≡N;
  2. Oxidace kyslíkem na NO
  3. Reakce s jinými sloučeninami s obsahem N na plynný N₂;
- Přeměna palivového N na NO jen částečná
- Konverzní poměr nabývá hodnot 0 – 0,85 v závislosti na palivu a podmínkách spalování:

$$\nu = \frac{N_{\text{konvertovaný na NO}}}{N_{\text{celkový organicky vázaný}}}$$

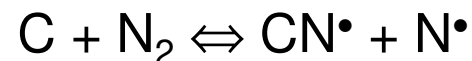
Původ emisí oxidů dusíku

■ Promptní oxidy dusíku

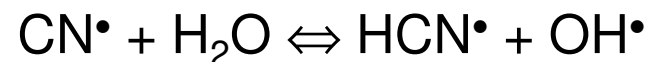
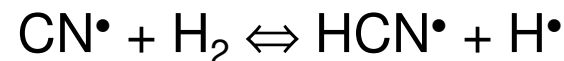
- Nejméně zastoupený mechanismus vzniku NO;
- Oxidace vzdušného N₂ v úzké zóně na hranici plamene;
- Mechanismus podmíněn přítomností plynných uhlovodíků;
- Princip objevil Fenimore:

Iniciace tvorba radikálů uhlovodíků CH•, CH₂• atd.

Reakce radikálů s dusíkem

Transformace CN•

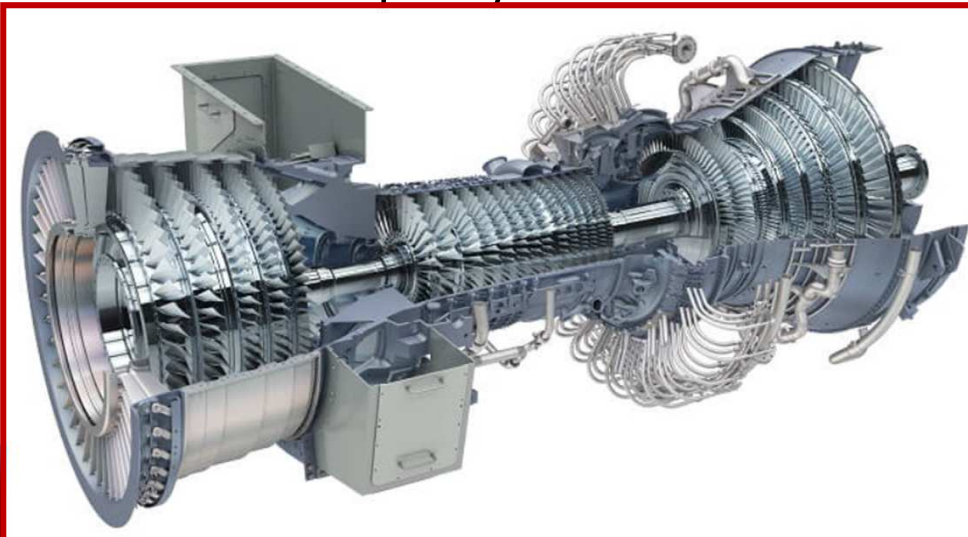

Oxidace HCN• na NO (komplikovaný mechanismus závisející na podmínkách).

Původ emisí oxidů dusíku

■ Primární, sekundární a terciální tvorba NO₂

- NO₂ vzniká oxidací NO;
- U standardních kotlů představuje NO₂ primárně vzniklý ve spalovacím prostoru jen max. 10 % všech NO_x;
- Primární vznik je podmíněn skokovým ochlazením spalin;
- Největší podíl primárního NO₂ vzniká v plynových turbinách:
$$\text{NO} + \text{HO}_2^\bullet \Leftrightarrow \text{NO}_2 + \text{OH}^\bullet$$
- Sekundárně se NO oxiduje na NO₂ v kouřovodu a komínu za teploty < 65 °C a přebytku vzduchu

Atmosférické reakce oxidů dusíku

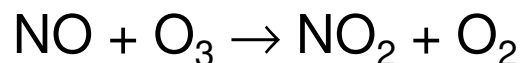
■ Homogenní reakce – reakce systému NO-NO₂-O₃

– Základ všech denních troposférických reakcí;

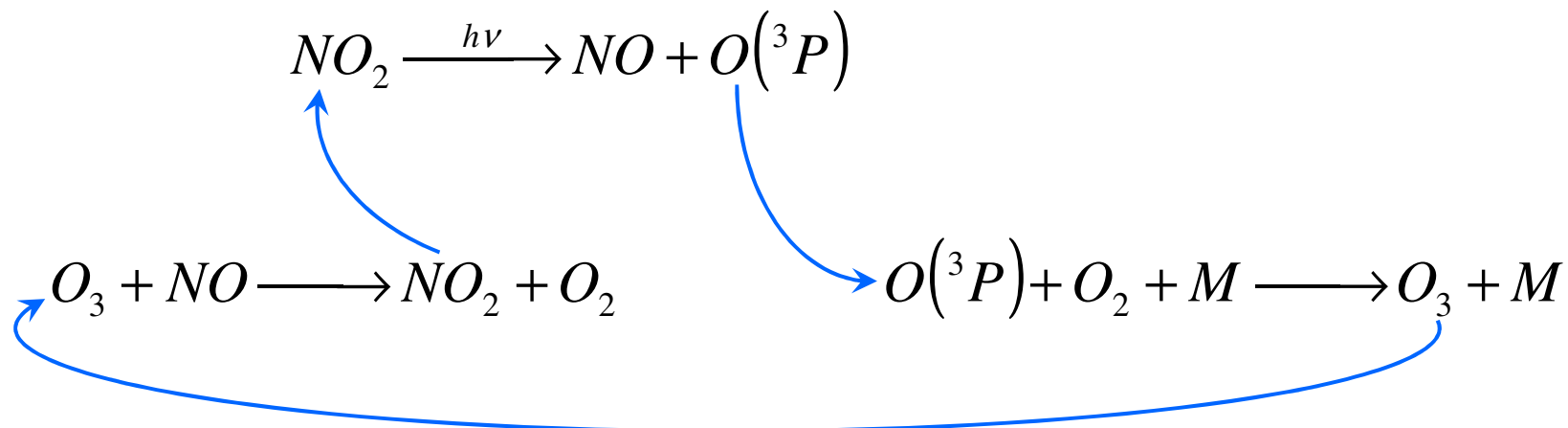
– Zatímco v kouřovodech probíhá oxidace:

ve volné atmosféře kineticky upřednostněna reakce s ozonem:

– Při expozici slunečním zářením probíhá cyklus reakcí:

Pozn. M je molekula odebírající excesivní energii, což je třeba pro stabilizaci ozonu (viz přednáška o reakčních mechanismech).

Atmosférické reakce oxidů dusíku

■ Homogenní reakce – reakce systému NO-NO₂-O₃

- Fotodisociace $NO_2 \xrightarrow{h\nu} NO + O(^3P)$ velmi rychlá $\Rightarrow$ při zenitovém slunečním svitu 40° je poločas rozpadu NO₂ < 2 min
- kyslíkový atom v základním stavu O(³P) reaguje s molekulárním kyslíkem rovněž ihned
- Rovněž rychlá regenerační reakce části NO na NO₂ zvaná „titrační“
- Výsledkem uvedeného cyklu je rovnováha mezi fotodisociací NO₂ a oxidací NO ozonem.
- Vzniká fotostacionární stav, definovaný poměrem rychlostních konstant fotolýzy NO₂ a oxidace NO:

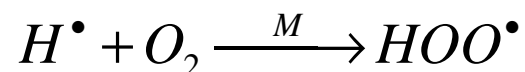
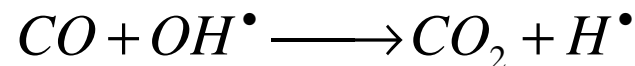
$$\frac{k_{\text{fotolýza}}}{k_{\text{oxidace}}} = \frac{[NO] \cdot [O_3]}{[NO_2]} \quad [O_3] = \frac{k_{\text{fotolýza}}}{k_{\text{oxidace}}} \cdot \frac{[NO_2]}{[NO]}$$

- Rovnovážná koncentrace ozonu dána poměrem koncentrací NO₂ a NO.
  - V noci běží pouze oxidace NO ozonem bez následné fotolýzy NO₂
- Pozn. Podrobnosti děje viz reakce fotochemického smogu.

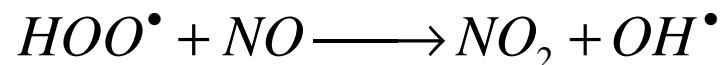
Atmosférické reakce oxidů dusíku

■ Homogenní reakce – reakce systému CO-NO_x

- CO uvolňován do atmosféry nedokonalým spalováním a oxidací uhlovodíků;
- CO málo reaktivní, ale reakcí s hydroxylovým radikálem tvoří hydroperoxylový radikál:

- Hydroperoxylový radikál reaguje následně s NO (viz terciální vznik NO₂) a regeneruje hydroxylový radikál.

- NO₂ se poté ve dne účastní opět fotodisociace, jak již bylo uvedeno.
- Terminační reakce všech uvedených cyklů je:

